

H. Korsch: Methodik des geographischen Unterrichts in der Volksschule. Ein Hilfsbuch für Lehrer und Seminaristen. Mit Abbildungen und einer farbigen Tafel Terraindarstellung. II. Auflage. Leipzig. List und von Bressendorf. 1910.

Tapasztalatból szűrte le Korsch a földrajz tanításának módszerére vonatkozó elveit. Tanítóképzőben tanít, ott folytatott nyolc évi munkásságának eredményeit bocsátotta közre munkájában. Megmondja, hogy nem akar új módszertani ideálokat felállítani, hanem inkább arra törekszik, hogy a már ismert, kipróbált alapelveket fejlessze, világosabbá tegye, ezáltal a tanítójelölteknek és a tanítóknak olyan segédkönyvet nyújtson, amelyet ők nem csupán a vizsgálatokra való előkészülésnél, hanem az életben gyakorlatilag is sikerrel használhatnak. A szerzőnek az az álláspontja, hogy a földrajzi oktatás célja a népiskolában a konkrét tudományos anyag elsajátítása mellett a tanulók bevezetése a földi jelenségek okozati összefüggésének megértésébe. Az ilyen célú oktatásnál az oktatás fokai a következőképpen alakulnak: szemlélés, átgondolás (megértés), alkalmazás.

Kifejti szerzőnk a földrajz tanításának lényegét és fajait, megjelöli a határokat a csillagászati vagy matematikai, a fizikai, biológiai és embertani (kultur- és politikai) földrajz között. A földrajz tanításának célját két részre osztja, anyagi és alaki célra. Megköveteli, hogy a földrajz anyagának kiválogatásánál alkalmazkodjék a tanító a tanulók felfogó képességéhez, a szükségletekhez, az iskola álláspontjához, viszonyaihoz, a helyi viszonyokhoz, azután képzőerejük szerint válogassa ki az anyagot, figyelemmel lévén az anyag gyakorlati oldalára. Helyes manapság is az a régen felállított elv, hogy a népiskolai földrajztanításnak főleg a szülőhellyel, az országgal kell foglalkoznia. A tanítás menetének ismertetésénél leírja az analitikus, szintetikus, szintetikus-analitikus és koncentrikus tanmeneteket, megadja azok kellő értékét és felvilágosítást nyújt arra nézve is, melyiket hol és mennyiben lehet sikerrel alkalmazni. Hozzájuk kapcsolja Matzat és a Herbart-Ziller-féle iránynak tanmenetét úgy, amint az Rein nagy pædagogiai enciklopédiájában is megvan.

A szülőváros, a falu ismertetéséből indulunk ki, megismertetjük tanítványainkkal a földrajzi alapfogalmakat, lerajzoljuk velük a főbb utcákat, tereket, épületeket, a környék folyóit, hegyeit, amelyek nyomán áttérhetünk a térképismeretekre. Csak úgy tesznek szert a tanulók alapos ismeretre és értik meg a térképolvasás elemeit, ha előzőleg megtanulták, megismerték a feltételeket, mint készülnek a térképek. A falu, község a környékének helyes térképismerete alapján könnyen átmehetünk az ország és a földrészek bemutatására.

Mielőtt a tulajdonképeni tárgyalást megkezdenénk, elő kell ké-

szítenünk tanítványainkat az újonnan tárgyalandókra és pedig úgy, hogy a cél kitzúzése után pár vonásban elmondjuk az új terület, országrész, földrész főbb jellemzőbb vonásait. Midőn nagyobb területet, országrészt tárgyal, az elrendezés menete a következő: fekvés, nagyság, talajalakulat és vízeloszlás, éghajlat, növény- és állatvilág, kultúr-földrajz, politikai földrajz, kormányzás (igazgatás, kormányforma), a földrajz és történelem közti összefüggés, számadatok a földrajz tanításában és azoknak begyakorlása. A földrajz tanításának segédeszközei: az olvasókönyv, a térképrajzolás különféle fajtái. A szemléltetés eszközei: a földgolyó, a különböző vidékekről készült reliefek, a falitérképek. A jó iskolai falitérkép tulajdonságai közé sorolja Korsch az anyag célszerű kiválogatását, a viszonyok hű jellemzését, a földfelület különböző alakulatainak feltüntetését, a helyes adatokat, a pontos méreteket és tetszetős külső kiállítást. Hogy kezdőknek útmutatással szolgáljon, közli azokat a német térképeket, amelyeket ezen a téren a fiatal tanítók sikerrel használhatnak és mintának vehetnek. Kiterjeszti figyelmét a képek: fényképek, levelező-lapok, festmények, stb. használatára, amelyeknek a szemléltetésben eléggé fontos szerep jut. A természettudományi-, művészeti- és iparmúzeumokban levő tárgyakat is felhasználhatjuk a szemléltetés terén, mivel azok legtöbbször nem csupán egyes vidékek vagy országrészek egykori állapotát tüntetik fel, hanem fokmérői- és útjelzői az emberiség fejlődésének és kulturájának is. Természetesen a tanulók előtt való rajzolást, a közvetlen ábrázolást ajánlja a legjobban, amelyek közvetlenül a tanulók szeme előtt készülvén, a leghűbben fejezik ki az ábrázolásra, a megélnékre váró fogalmakat. A térképekhez hasonlóan felsorolja szerzőnk az oktatásra való előkészülésnél, a továbbképzésnél felhasználható könyveket is.

Végezetül a földrajz tanításának fejlődését rajzolja meg röviden. Az első részben vázolja a földrajzi tanítás kezdetét, lassanként való fejlődését Pestalozzi előtt. Azután Pestalozzit és követőit mutatja be, leírja azokat a mozzanatokot, amint a földrajzzal érintkezésbe jutnak. A harmadik rész a modern földrajz fejlődését adja, amelynek útmutatói Humboldt, Ritter, Richthofen, Ratzel, stb., csak hogy a németeknél divatozó szokás szerint itt túlságos szerepet és jelentőséget juttat Ritter Károlynak, amit a tudományos földrajz alapján állva nem fogadhatunk el. Ennek ellenére azonban Korsch könyve tapasztalati, gyakorlati jellegénél fogva megérdemli, hogy tanulmányozzuk.

Dr. Horváth Károly.